

Wstęp

Niniejszy tom jest zwieńczeniem cyklicznego seminarium „Dyskryminacja i strategiczna litygacja w czasach populizmu”¹ organizowanego przez Koło Naukowe Praw Człowieka przy współpracy z Centrum Edukacji Prawniczej i Teorii Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego. Seminarium prowadzili K. Kocemba, M. Paździora, M. Stambulski i W. Zomerski. Tom jest także kontynuacją i swoistym przedłużeniem tomu 31 czasopisma „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne” zatytułowanego „Populizm a prawa człowieka”².

Tematyka numeru dotyczy strategicznej litygacji i dyskryminacji w czasach populizmu. Znajdują się w nim teksty ukazujące sprawy dotyczące dyskryminacji, w których była prowadzona strategiczna litygacja; przedstawiają one działania prowadzone przed sądami i organami administracyjnymi oraz analizują orzecznictwo.

Autorzy i autorki ukazują strategiczną litygację jako zjawisko wielowymiarowe i wielopoziomowe. Sprawa sądowa to moment zderzenia nie tylko konkretnych osób, lecz także dyskursów i interesów. Dlatego autorzy zwracają szczególną uwagę na kontekst społeczny i polityczny, który silnie łączy się z prawniczym populizmem występującym w ostatnich latach w Polsce. Populiści podejmują działania nie tylko legislacyjne, lecz także retoryczne, przez co wpływają na dyskryminację pewnych grup społecznych (na przykład mniejszości etnicznych, narodowych, seksualnych). Zwiększenie praw tych grup poprzez legislację jest więc znacząco ograniczone ze względu na sytuację polityczną. Co więcej, wybór grup, którym przyznawane i którym odbierane są prawa, jest motywowany ideologicznie — widać wyraźną tendencję do wspierania praw socjalnych kosztem praw indywidualnych. Możemy zaryzykować stwierdzenie, że populiści dążą do homogenizacji (przynajmniej fasadowej) społeczeństwa; do zmiany hierarchii wartości — do

¹ Seminarium było organizowane w ramach grantu „Estetyka populizmu. Walka polityczna i doświadczenie estetyczne w Polsce po 1989 roku” (Narodowe Centrum Nauki, nr. rej. 2019/35/B/HS2/01187).

² „Studenckie Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Ekonomiczne” 31, 2020, <https://wuwr.pl/sppae/issue/view/781>.

promowania wizji wspólnoty opartej raczej na tożsamości narodowej i tradycyjnych wartościach aniżeli na pluralizmie i ochronie praw indywidualnych.

Niezależne sądy w takiej sytuacji politycznej jawią się jako bastiony praw człowieka, co sprawia, że strategiczna litygacja w czasach populizmu zaczęła być coraz częściej stosowana. Dzięki procesom sądowym i wielostronnemu zaangażowaniu — mediów, organizacji pozarządowych, polityków, naukowców itp. — możliwe jest zwrócenie społecznej uwagi na problem dyskryminacji danych grup i na łamanie praw człowieka. Strategiczna litygacja uchodzi więc za narzędzie pozalegislacyjnej zmiany prawnej, ale także narzędzie do wpływania na świadomość społeczną.

Wszystkie teksty w tomie łączy zagadnienie, jak w warunkach populizmu walczyć o prawa człowieka. Autorzy starają się odpowiedzieć na pytania: Czy współczesne populizmy dyskryminują swoich obywateli i ze względu na jaką cechę? Jak przeciwdziałać dyskryminacji w czasach populizmu? Jaką rolę odgrywają sądy, administracja publiczna i organizacje pozarządowe w ochronie przed dyskryminacją?

Karolina Kocemba

ORCID: 0000-0002-5621-0192

Uniwersytet Wrocławski, Centrum Edukacji Prawniczej i Teorii Społecznej

Michał Stambulski

ORCID: 0000-0003-4493-1272

Uniwersytet Erazma w Rotterdamie,

Uniwersytet Wrocławski, Centrum Edukacji Prawniczej i Teorii Społecznej